

Posudek disertační práce **Zrod a růst touhy po Bohu v srdci člověka v křesťanské tradici**  
ThLic. Hany Benešové, vedoucí doc. David Vopřada, Dr. (Katedra systematické a pastorální teologie, KTF UK Praha)

Cíle:

Autorka se rozhodla věnovat prastaré otázce: „Jak může člověk zahlédnout za stvořenými věcmi jejich Stvořitele?“ (str. 11). Již od samotného začátku je jasné, že odpověď bude hledat spíše na cestách sebepoznání než za pomoci systematické filozofické či teologické reflexe. Autorka totiž zamýšlí věnovat se potenciálu křesťanské spirituality pročišťovat a prohlubovat lidské touhy, které pak – dle jejího předpokladu – dovedou člověka k Bohu. Tento žádoucí celoživotní transformační proces nazývá „percepční cestou“, která spočívá zejména ve schopnosti introspekce, duchovní citlivosti, rozlišování a správného rozhodování. Klíčovou rolí v práci s „fenomémem touhy“ bude hrát nejen příběh sv. Augustina, ale i jeho teologické koncepty *uti/frui* a *ordo amoris*, v nichž spatřuje analytické a motivační nástroje konverze. (str. 12). Autorka si v rámci své práce rovněž pokládá otázku z oblastí pastorace, a to jak percepční cestu využít v rámci duchovního doprovázení (tamtéž).

Struktura a obsah:

V první kapitole autorka vytyčuje metodu své disertace, jíž má být již v úvodu zmíněná percepční cesta: „Percepční cesta je pak chápána jako duchovní putování, při němž se naše pozornost soustředí na předmět naší touhy.“ (str. 16) Toto soustředění má probíhat prostřednictvím čisté zkušenosti v husserlovském návratu k věcem samým (*epoché*). Autorce pak jde o věci Boží: „vnímání Boží přítomnosti v osobním příběhu“, přičemž chce s Renaudem Barbarasem rozpoznat, co člověku ve vnímání této přítomnosti brání (str. 17). Klíčovým pojmem je pro autorku neklid v lidském srdci, který – je-li na percepční cestě rozpoznán – ohlašuje dynamiku lidské touhy přesahující tento svět. Člověk se pak může učit rozlišovat mezi prchavým potěšením a skutečnou radostí a dávat prioritu skutečným přinášejícím pokoj evangelia. Vlastních křesťanských nevyzrálých tužeb se poutník na percepční cestě nesmí zaleknout: „Klíčové je tyto profánní touhy reflektovat a uspořádat“ a proměňovat v touhu po Bohu (str. 21). Poutníková kooperace s Boží milostí jej dovede k utišení neklidu a pochopení smyslu lidské existence (str. 23). První kapitolu doktorandka zakončuje poněkud kontroverzním pohledem do vnitřního života Terezie z Lisieux, který má předznamenat a potvrdit předkládaná spirituálněteologická východiska práce (str. 23-25).

Ve druhé kapitole pracuje autorka s Biblií. Předpokládá, že „v textu najdeme důvody pro Boží touhu po vztahu s lidmi, tak i touhu člověka po vztahu s Bohem.“ (str. 29) Po filologické a exegetické přípravě a prezentaci vybraných hebrejských a řeckých biblických pojmů interpretuje hermeneutickým způsobem příběhy touhy u vybraných postav ze Starého a Nového zákona, aby se staly prostředkem k sebepoznání a porozumění vlastní zkušenosti (str. 30-38). Prizmatem touhy nahlíží vybrané postavy Písma: starozákonní Evu, Elkánovu manželku Annu, krále Davida a Šalamouna (str. 39-46), z novozákonních postav si následně vybírá apoštola Petra a Marii Magdalskou (str. 46-50).

Třetí kapitolu autorka otevírá „základní tezí“ své práce, že „člověk je stvořen jako *imago Dei* a že jeho prvotním vztahem je vztah s Bohem, který byl ale narušen.“ (str. 51) Kristovým prostřednictvím má být tento vztah obnoven: „Skrze reflexi vlastních tužeb člověk

rozpoznává, co hledá a kam směřuje, a skrze biblické příběhy a příběh Ježíše Krista může pochopit svůj vlastní příběh.“ (tamtéž) Z právě naznačených důvodů tedy autorka představuje touhu v životním příběhu Ježíše Krista (str. 52-56) a věnuje se tématu „touha v životním příběhu člověka“ (str. 56-58), aby pak přešla ke stěžejní pasáži své práce „percepční cesta v životě Augustina z Hippony“ (str. 58-84), ve které zvolenou optikou poutavě prezentuje osudy starověkého světce.

Závěrečná kapitola je věnována problematice duchovního doprovázení, které autorka představuje opět jako cestu sebereflexe a proměny touhy. Doprovázející se dělí o svou radost z Boha a nabízí doprovázenému percepční cestu jako „nástroj pro transformaci touhy s cílem odkrýt touhu po Bohu v srdci doprovázeného člověka.“ (str. 87). Následuje závěr, ve kterém autorka přehlíží svoje snažení a opakuje důležitá zjištění (str. 97-104).

Hodnocení:

V pohledu, který mi je nejméně, tj. v perspektivě fundamentálněteologické, je běžné přemýšlet o věrohodnosti křesťanství z hlediska tazajícího se subjektu. Existenciální otázka může člověka dovést k onomu komplexnímu fenoménu, který bývá poněkud technicky označován jako zjevení. V moderní fundamentální teologii se však od začátku pracuje metodou teologickou (v čemž tkví určitý rozdíl od klasické apologetiky) a vychází se z křesťanské víry, již se snaží disciplína ukázat jako antropologicky smysluplnou, ve svých historických předpokladech udržitelnou a teologicky kredibilní. Tuto poznámku zařazuji do svého hodnocení, neboť v úvodu posuzované práce by bylo na místě jasněji a explicitněji rozlišit východiska od cílů, předpoklady od výzkumných otázek a zejména o něco zřetelněji formulovat metodu práce jako takové. Východiska práce jsou biblická, teologická a křesťansko – spirituální. Veškerá introspekce, sebeanalýza a interpretace zkušenosti se přiznaně děje v tomto klíči a tzv. percepční cesta, které autorka svou disertaci věnovala, je jakýmsi uměním či darem pochopitelným jen „zevnitř“ křesťanské víry, života a zkušenosti. Z tohoto hlediska bych doporučoval opatrnější práci s fenomenologickou terminologií a bývalo by dobře, kdyby v úvodu práce byla více rozpracovaná metoda disertace jako celku (percepční cesta není její metodou!)

Rád však naznačím i některá pozitiva, jež posuzovaná disertace nabízí. Kladně hodnotím zejména práci s Augustinovými Vyznáními, na kterých autorka dobře ilustruje transformační dynamiku procesu konverze. Psychologicky i spirituálněteologicky vhodně volí cestu postupného uvědomování vlastních potřeb a tužeb a nahlíží ztráty a frustrace na tomto poli jako potenciál pro osobní a duchovní zrání. Z hlediska formálních a jazykových kritérií práce vyhovuje bez větších výhrad. Z hlediska rozsahu se pohybuje na dolní hranici požadavků, které ale splňuje, styl je rovněž odpovídající, byť místy kolísá mezi odborným a meditačním textem. Přes výše naznačené výhrady považuji práci za funkčně strukturovanou se zřetelnou snahou o logičnost. K obsahovým kritériím bych rád podotknul, že autorka prokazuje dobrou schopnost pracovat s primárními prameny i sekundární literaturou a její soudy jsou většinou argumentačně podloženy. Největší limity spatřuji ve způsobu formulování cílů, výzkumných otázek a vymezení metodiky jejich dosažení. Práci přesto doporučuji k obhajobě.

David Bouma